

Академик Богомолов Герасим Васильевич XX ғасырдағы Жер туралы ғылымдар саласындағы көрнекті геолог, гидрогеолог, эколог ғалым, Ресейдің (КСРО-ның) мемлекет және қоғам қайраткері ретінде танымал. Ол КСРО-ның және Беларусь КСР-ның Мемлекеттік сыйлықтарының үш рет иегері болған.

Г.В.Богомоловқа минералдық шикізат қорла-рын менгеру, энергияның жана тұрларін игеру, тау-кен өндіру өнеркәсібін дамыту және де оның қоршаған ортага тигізетін өсері сияқты мәселелер өркешанда маза бермеген.

Ол іргелі және колданбалы гидрогеология ғылымын дамытуға, қөптеген маңызды гидрогеологиялық және инженерлік геологиялық мәселелерді шешуге ерекше мән берді.

Ол 1920 жылдың сонына қарай өлемде бірінші болып ұнғымалардағы су жолдарының ізін (бояғыш затпен) өлшеу арқылы жерасты суларының қозғалу жылдамдығын тәжірибе жүзіне асырды, сонымен қатар тонаралық گрунттардағы сулы қабатты елді мекендерді сумен қамтамасыз ету үшін пайдалану мүмкіндігін дәлелдеді. Ол сулы қат-қабаттардың өнімділігін бағалау үшін ұнғымалардан су тарту және оларға су қиудың арнайы әдісін алғашқы болып қолданды. Сонымен бірге ол 30-шы жылдары өлемдік тәжірибеде бірінші болып топырак-грунттарды зерттеудің жаңа әдісін жасап, сынектан өткізді.

1931 жылдың желтоқсанында Геолкомда (ВСЕГЕИ) өткен бірінші гидрогеологиялық съезд аймақтық гидрогеологияның құрылуы мен дамуындағы маңызды меже болды. Г.В.Богомолов осы съезді үйимдастырушылардың бірі еді. Еліміз жаңа қоғам құрып жатқанда, ол қандай минералдық шикізаттық ресурстарға ие екендігін білу

ГЕРАСИМ ВАСИЛЬЕВИЧ БОГОМОЛОВ

(тұғанына 105 жыл толуына арналған)

қажеттілігі туды. КСРО Ғылым академиясының президенті академик Александр Петрович Карпинский өз сөзінде, су ен бағалы кен байлықтарының бірі деп басым бағытты нұскады. Жер қойнауынан қай жерде, канша және сапасы қандай су алуға болатындығын анықтау үшін жерасты суларын іздеу-барлау және пайдалану жұмыстарын дұрыс жолға қойылуы қажеттілігін көрсетті. Пленарлық мәжілістер мен секциялардағы негізгі баяндамашылар ВСЕГЕИ-дің ғылыми қызыметкерлері мен Тау-кен институтының оқытушылары Николай Федорович Погребов, Павел Ильич Бутов, Николай Николаевич Славянов, Дмитрий Иванович Щеголев, Борис Клементьевич Терлецкий және басқалар болды. Байкал маңындағы минералды сулар туралы Н.И.Толстихин баяндама жасады. Бұл съезде гидрогеологиялық аудандау туралы Б.К.Терлецкийдің баяндамасы аса сәтті шықты, ол гидрогеологиялық аудан дегеніміз не және оның қандай белгілері (гидрогеологиялық дене, су сыйыстырушы тау жыныстары, табиғи тарихтық даму сатылары) болатыны туралы тұнғыш рет нақты тұжырымдады. Баяндамалар, талқылаулар, съездегі жалпы жағдай, оның жарияланған материалдары талқылауға салынған мәселелерге қызығушылық тудырды және елдегі гидрогеологиялық зерттеу жұмыстарының дамуын ынталандырды.

40-шы жылдары Бұқілодактық гидрогеология және инженерлік геология ғылыми-зерттеу институты (ВСЕГИНГЕО) құрылды. Бұл институт осы бағытта жұмыс істейтін дүние жүзіндегі тұнғыш ғылыми мекеме етін, оның бірінші директоры болып геология-минералогия ғылымдарының докторы Герасим Васильевич Богомолов тағайындалды.

ВСЕГИНГЕО-да Қазақстанда бұрын жұмыс істеген көптеген ғалымдар мен мамандар табысты енбек етуде.

1956-60-шы жылдары Геология министрінің орынбасары, академик Г.В.Богомоловтың жетекшілігімен және тікелей қатысуымен Белоруссияда мұнай мен газ кенорны (Речит кені), Солтүстік Кавказда (Солтүстік-Ставрополь кенорны), Батыс Сібірде (Березов кенорны), Шығыс Сібірде (Марков кенорны) ірі кен орындары ашылды. Ол алғашқылардың бірі болып кристалдық алаптар мен сланецтердегі газ және мұнай кен орындарының келешегін теориялық тұрғыдан негіздеді.

Ол Белоруссиядағы сода кен орындарының (Солигор қаласы) және «Минскілік-4» минералды су кенін, Солтүстік Сахара жерасты суларын алғашқы ашуши болып табылады. Г.В.Богомолов Индияда мұнайдың, Орта Шығыс және Орталық Азия елдерінде артезиан суларының бар екендігіне он болжам жасаған бірінші ғалым болды.

Г.В.Богомолов жерасты сулары саласындағы халықаралық мекемелерде көптеген лауазымдық қызметтер атқарған: ЮНЕСКО стипендиаты, COWAR мүшесі, IAHS (Гидрогеологиялық ғылымдардың халықаралық қауымдастыры) вице-президенті.

1979 жылы Канберра қаласында (Австралия) Герасим Васильевич Богомолов IAHS-тың (Гидрогеология ғылымдарының халықаралық қауымдастыры) КСРО-дан бірінші болып және бұрынғы кенес кеңістігінде жалғыз өзі ғана Құрметті президент болып сайланды. Ол сол сияқты гидрогеологиялық карта құрастыру бойынша дүниежүзілік комитеттің мүшесі болды.

Г.В.Богомоловтың «Гидрогеология және инженерлік геология» атты монографиясы КСРО-да бірнеше рет қайта басылым көрген және өлемнің көптеген тілдеріне аударылған. Ол 500-ден астам ғылыми енбегін жариялаған, 13 ғылым докторын және көптеген ғылым кандидаттарын дайындаған, олардың ішінде Қытай, Вьетнам, Азия елдерінің азаматтары да бар.

Академик Г.В.Богомоловтың ғылыми енбектері Қазақстанда да кеңінен танымал. Академик Г.В.Богомолов XX ғасырдың алғашқы эколог ғалымдарының бірі болып табылады. Ол ірі көлдердің және олардың ландшафттық кешендеріндегі экологиялық ортанды өзгереба-

стауына бақылау жүргізуіді бастаған, сонымен қатар тау-кен өндіру аудандарын геоэкологиялық тұрғыдан зерттеп ғылыми негізdemeler және тәжірибелік нұсқамалар берген. Бұл зерттеу жұмыстары коршаған ортанды сактау және корғау бойынша Дүниежүзілік Саммитте (SAU, 2000), Ғаламдық климаттың өзгеруіне байланысты конференцияда (Ресей, 2003) атап көрсетілді.

Мемлекет қайраткері, ғалым өрі азамат Г.В.Богомолов Ресейдің және бүкіл КСРО-ның геологиялық қызметі мен гидрогеологиялық мектебінің негізін қалаушысы болып табылады. Ұлы Отан соғысының ардагері, инженерлік өскердің полковнігі болған ол жерасты суларын биологиялық әдістермен зерттеудің негізін салушылардың бірі еді.

Ірі ғалым және қоғам қайраткері ретінде Г.В. Богомолов өлемнің көптеген мемлекет қайраткерлерімен кездескен (Д. Неру, Индира Ганди, Шарль де Голь, С. Альянде, Г.А. Насер, И.В. Сталин, В.М. Молотов, А.Н. Косягин, т.б.). Франция геология ғылымының классигі Генри Чоллер ол туралы билай деген: «Мен орыс ғалымы, профессор Герасим Богомоловты іргелі енбектері үшін ғана емес, оның дұрыс адамгершілігі мен шынайы ақ көнілділігін бағалаймын».

Академик Г.В.Богомоловтың зор енбегін және оның Жер туралы ғылымның дамуына косқан үлесін мойындауға профессор Дэвид Д.Тодд және басқа да көптеген дүние жүзінің ғалымдары тілекtestіk білдірген.

Профессор Сәтбаев Ә.Ф., Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Гидрогеология және гидрофизика институтының директоры